

Karel Hvížd'ala: Co je to fašismus?

plus.rozhlas.cz/karel-hvizdala-co-je-fasismus-8860710

2. listopadu 2022

2. listopad 2022

Názory a argumenty

» Největší audioportál na českém internetu

mujRozhlas

Benito Mussolini a Adolf Hitler v Mnichově v roce 1940 | Foto: Everett Collection / Shutterstock.com

Karel Hvížd'ala: Co je to fašismus?

4:07

Frekvence pojmu fašismus ve veřejném prostoru se v tomto roce zřetelně zvýšila. Používá se v souvislosti s Ruskem a Ukrajinou, Alternativou pro Německo i kvůli nové italské premiérce Giorgii

Meloniové. Pokusím se tento termín objasnit.

Fašismus je politická ideologie, která se zrodila v březnu 1919, v Miláně, na Piazza Sepolero, kde se sešlo asi sto lidí, k nimž promluvil Benito Mussolini. Podmanivě hřímal, že se k moci musí dostat „zákopokracie“, elita, která bojovala v první světové válce v zákopech. Vědci tvrdí, že ho inspirovala četba Friedricha Nietzscheho stejně jako Hitlera.

Přehlídka fašistických milicí, takzvaný Pochod na Řím, proběhla před 100 lety. V té době se Benito Mussolini inspiroval názory své milenky Margherity Sarfatti, která stvořila jeho působivý image

Sám termín fašismus vznikl ze slova fasces, které ve starověkém Římě označovalo svazky prutů se sekerou, což byl symbol jednoty používaný liktory, sluhy úředníků či senátorů. Sekera představovala pravidlo: Kdo poruší zákon, tomu usekneme hlavu.

Dnes se používá nejčastěji definice fašismu od Rogera Griffina, která fašismus definuje jako ideologii vycházející vždy z vlastní vyvolenosti. Ta pověřuje vůdce, aby národ vyvedl z krize s odvoláním na slavnou minulost: u Italů to byla římská minulost, nacisté chtěli vytvořit třetí říši jako nástupce předchozích dvou říší, slovenský fašismus se

odvolával na Velkou Moravu, maďarský na velké Uhry, rakouský se chtěl spojit s Německem atd. A v současném Rusku jde zase o znovuvzkříšení velikosti z doby Sovětského svazu.

Posedlí mocí

Zároveň fašisté považují národ za živý organismus, a proto nenávidí individualismus. Tedy za fašistický režim lze dnes považovat takový, který je postaven na mýtu znovuzrození a supernacionalismu.

Kam všude sahá urfašismus? Umberto Eco: Migrace a nesnášenlivost. Věčný fašismus

Kdo se chová jinak, je nepřitelem národa a je třeba se ho zbavit: zavřít do vězení nebo ho zabít. Kvůli tomu fašisté zakládají vlastní tajné služby, různé bojůvky, gardy a soukromé armády, které mají znovu nastolit pořádek a jednotu. Skutečný program fašisté ale nikdy nikde neměli a nemají, poznáme je podle toho, že vždy slibují všechno všem: využívají situace, kdy si vlády nevědí rady, váhají.

Požadují moc, nabízejí snadná řešení k obnovení prosperity, využívají politické vakuum a prosazují se nejsnáze tam, kde má nejmenší tradici individualismus, kde je většina lidí zvyklá delegovat

své starosti na ty, kteří mají moc. Všechny fašismy stály a stojí na společenské smlouvě: vy nám dejte moc, my vám zajistíme prosperitu a bezpečí. Jakmile ale tato smlouva byla či je nedodržena, každý fašismus, protože je diktátorský, skončil či skončí.

Karel Hvížďala | foto: Kateřina Cibulka, Český rozhlas Plus

Pro lidi, jako byl Mussolini, Hitler, Dolfuss a všichni jejich následníci až po Putina, je typické, že jsou posedlí mocí, ale zároveň, když se ocitnou v situaci, že sliby nemohou dodržet a prohrávají, mají jediný způsob, jak mohou ještě chvíli přežít: přesvědčí sami sebe, že ve všem hrají hlavní roli pouze oni sami a že jejich vize je správná.

A to je ten nejnebezpečnější moment, protože v takové situaci jsou schopni všeho, a když přesto nevitězí, páchají sebevraždy, jsou zabiti nebo zmizí. Vyjdeme-li z této definice fašismu, je zřejmé, že jako fašista se chová zatím pouze Vladimir Putin, i když některé znaky fašismu najdeme u některých politiků na celém světě, včetně naší republiky.

Autor je publicista

autor: Karel Hvižd'ala

Všechny díly pořadu na mujRozhlas